

PAŠTRIČEV PREDGOVOR HEBREJSKOJ GRAMATICI KAO BIOGRAFSKO VRELO

Ivan GOLUB

Ivan Paštrić (1636–1708), filolog, teolog, pjesnik ostavio je u rukopisu Hebrejsku gramatiku. Autograf se nalazi u Vatikanskoj apostolskoj knjižnici – fond „Borgiano Latino”, svezak 746. Osoban u svom pisanju, Paštrić je u predgovoru Gramatike iznio nekoliko podataka o svome životu. Ovaj kratki predgovor (f. 340 r – 340 v), pisan je talijanski, predstavlja biografsko vrelo.

Slijedeći Bellarmina, koji je kao profesor kontroverzija (predmet kojemu je i Paštrić bio profesorom) izradio hebrejsku gramatiku, Paštrić je još kao student (1655) nakanio sastaviti gramatiku tog jezika. Veli da je još 1647. u Mlecima primao poduke u hebrejskom od jednog njemačkog rabina, tako da se mogao služiti Biblijom bez masoret-skih znakova. Studij hebrejskoga je od 1649. kao konviktor *Zavoda neofita* nastavio pod vodstvom Ivana Nicheo, iz Herceg Novog u Dalmaciji, nekadašnjeg pitomca istog zavoda a poslije teologa kardinala D'Este, i pod vodstvom hebrejiste Giulija Bartoloccija. Svoja je znanja unaprijedio kao profesor polemičkog bogoslovlja ili kontroverzija na Urbanovu zavodu za širenje vjere od 1669. do 1700.

Predgovor istina nije datiran, ali budući se u njemu spominje 1700. godina, očito je da je pisan počam od te godine.

PAŠTRIČEV PREDGOVOR „HEBREJSKOJ GRAMATICI”

[f. 340 r] *Grammatica Ebraica diuisa in due Parti.*

La Prima Parte serue per chi comin-/cia, e lo conduce per via facile, e/ distinta insegnando ciò che è necessa-/rio/ per legger, et imparare. La Seconda Parte serue per li Mae-/stri, e per chi si uole perfettionare/.

Giouanni Pastritio Dalmatino di Spa/lato' uedendo che Bellarmino nell' inse/gnar la Teologia massimamente delle Controuersie/della Fede si formò à suo modo una

Gra-/matica Ebraica, per apprendere bene la lingua/Ebraica necessaria per la Sacra Scrittura, /anch' esso à modo suo hà, uoluto for-/marsi una Gramatica Ebraica: quanto più fa-/cile poteua, cominciando dal 1655./quando studiaua Teologia, et in Venetia/ [f. 340 v] haueua già nel 1647 hauti ammaestramenti/nella lingua Ebraica da un rabino Tedesco con spiegar /per uso la bibbia anche spuntata, et in Collegio di Neophiti e Trasmariu doue era Convittore /insino dal 1649 li haueua promossi sotto il/ Signore D. Giovanni Nicheo³ di Castel nouo in Dalmatia/stato iui Alunno, e poi Teologo del Cardinale di Este/e sotto il P. Abbate D. Giulio Bartolucci⁴ monaco/ di S. Bernardo; ambidue Lettori della lingua./Molto più tirò auanti le sue osseruazioni/ leggendo in Collegio Vrbano di Propaganda Fide/Teologia Polemica ò di Controuersie /dal 1669. sino al 1700 anno del Giu-/ bileo di Innocentio XII. che lo uolle /giubilare. Gli hà giouato la curiosità/continua del uoler sapere, l'applicazione spon/tanea à libri Ebraici, à cose Ebraiche, e la pratica con Ebrei, e Christiani eruditi.

BILJEŠKE

- 1 Ivan Paštrić je iz Poljica, okolica Splita.
- 2 C. I. Imbonati u svom djelu *Mgn vhr vmlhm – Bibliotheca Latino–Hebraica*, Roma MDCXCIV, u listi Paštrićevih rukopisnih radova s područja židovstva pod rednim brojem 68 navodi: „Grammaticam Hebraicam cum facilliori methodo ad eam addiscendam citius ab alijs distincta.“ Vjerojatno se pod tom gramatikom podrazumijeva ova „Grammatica Ebraica diuisa in due parti“. Nije međutim isključeno da se to odnosi na spis „Modo facile d'apprender presto la lingua santa e Ebraica tanto col maestro quanto da se a chi avesse apertura d'intelletto“ (Vatikanska apostolska biblioteka, Borgiano Latino, 478, ff. 15 – 119v).
- 3 Moguće je da je to Ivan Nicheo, koji je bio član Kongregacije sv. Jeronima u Rimu od 15. travnja 1635, te kanonik crkve sv. Jeronima u Rimu; 6. studenoga 1667. spominje se „Giovanni Nicheo già canonico della nostra chiesa“ (usp. Josip Burić, *Kanonici hrvatskoga kaptola sv. Jeronima u Rimu, 1589–1901*, Radovi Hrvatskog povijesnog instituta u Rimu, Rim 1971, sv. III–IV, str. 115). Hrvatska varijanta prezimena Nicheo mogla bi biti Nikić. To prezime još danas postoji u Dalmaciji.
- 4 Vidi G. Garbini, *Bartolucci Giulio*, Dizionario biografico degli Italiani, sv. VI, Rim 1964, str. 669–670.